

Asia: VN/16561/2024

Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi - työryhmän muistio

Palautteen antajan palaute

2.1 Vahvistetaan väestöpolitiikan ja syntyvyyden koordinaatiota sekä tietopohjaa

Kunnat tarvitsevat jatkossakin palveluiden suunnittelu tueksi ajantasaista kuntatasoista väestötietoa ja kannustamme että jatkossakin tätä on kuntien ulottuvilla. On hyvä, jos väestöennustemallia voidaan kehittää epävarmuudet huomioivaan suuntaan, tätä auttaa myös kuntia erilaisten skenaarioiden luomisessa. HELI-verkoston perustamisessa on hyvä huomioida myös kuntia koskeva tieto ja osaaminen. HELI-keskuksen tuottama tieto on myös kunnallisen päätöksenteon kannalta merkittävää.

2.2 Kuullaan nuorten näkemyksiä ja vahvistetaan yhteiskunnallista ymmärrystä syntyvyyskehityksestä ja lapsitoiveiden tukemisesta

Kannustamme laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun syntyvyyden laskun syistä, seurauksista ja pidämme erityisen tärkeänä, että nuorten ääni on vahvasti mukana tässä keskustelussa. HELI-verkoston perustaminen on kannatettavaa.

3.1 Lisätään nuorten ja nuorten aikuisten hedelmällisyystietoisuutta

-

3.2 Vahvistetaan hedelmällisyysneuvontaa ja -palveluita

-

3.3 Hedelmöityshoidot

-

4.1 Tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä

Yhdyspintojen toimivuuden rooli korostuu esimerkiksi nuorten ja nuorten aikuisten haasteiden ratkomisessa: mielenterveyden ongelmat voivat näkyä esimerkiksi kouluarjessa tai nuoristyössä.

Palveluketjujen on oltava sujuvia ja kynnyksetöntä tukea saatavilla. Esimerkiksi terapiatakuusta saatuja kokemuksia on arvioitava huolellisesti, jotta jatkokehitys suuntautuu vaikuttavaan suuntaan.

4.2 Tarjotaan suosituksia nuorten aikuisten ruutuajan määrään ja laatuun

-

4.3 Tarjotaan tukea nuorten aikuisten parisuhteisiin

Kannustamme kehittämään nuorten lapsettomien aikuisten mahdollisuuksia hakea tukea parisuhdeongelmiin.

5.1 Nostetaan koulutustasoa ja helpotetaan opiskelun ja vanhemmuuden yhteensovittamista

-

5.2 Vahvistetaan työllisyyttä sekä tasa-arvoa ja perheystävällisyyttä työelämässä

Perhevapaiden käytön tasaista jakautumista tulee edistää yhteiskunnallisin toimin jatkossakin.

6.1 Vahvistetaan odottavien vanhempien, synnyttäneiden ja vauvaperheiden tukea

Pidämme erityisen huolestuttavana, että synnytyspelko, huonot synnytyskokemukset, uupumus ja yksinäisyys ovat kasvussa. Kunnat ovat jo pitkään palkinneet vastasyntyneiden lasten perheitä. Palkitsemista ei ole sinänsä tarkoitettu erityisesti syntyvyyden lisäämiseksi, vaan enemmänkin kunnan veto- ja pitovoimatekijöiksi. Samoin varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tulorajojen nostaminen ja suurimmalle osalle perheistä maksuton palvelu ei sinällään ole vaikuttanut syntyvyyteen myönteisesti. Kuten esityksessäkin todetaan, kyse on monen tekijän summasta eikä asiaan löydy suoraa yhtä ratkaisua.

6.2 Kehitetään vanhemmuuden ja arjessa jaksamisen tuen palveluita

Matalan kynnyksen kohtaamispaikoilla voidaan torjua yksinäisyyttä ja kunnissa näitä palveluja tarjotaan mm. järjestöjen kanssa yhteistyönä, joskin tiukka taloudellinen tilanne haastaa näiden palvelujen toteutusta. Perhekeskusten järjestämiä kohtaamispaikkojen ylläpito on tärkeää.

7.1 Huolehditaan lapsiperheiden etuuskien riittävästä tasosta ja selvitetään taloudellisia kannustimia lapsensaannin aikaistamiseksi

-

7.2 Seurataan ja kehitetään perhevapaiden ja lastenhoidon tukien järjestelmää

Yhteensovittamisen kannalta keskeisiä tukimuotoja ovat perhevapaat sekä varhaiskasvatuspalvelut, jotka Suomessa ovat kansainvälisessä vertailussa varsin hyvällä tasolla. Perhevapaajärjestelmää on uudistettu vasta vähän aikaa sitten eikä sen osalta ole kertynyt vielä riittävästi kokemuksia, jotta muuttaminen siltä osin olisi perusteltua syntyvyyden lisäämiseksi. Mikäli tältä osin perheiden tukijärjestelmää lähdetään muuttamaan, on erityisen tärkeää huomioida muutosten vaikutukset esimerkiksi varhaiskasvatuksen järjestämiseen ja joustavaan yhteensovittamiseen. Tämä voi tarkoittaa varhaiskasvatuksen osalta myös puuttumista esimerkiksi mitoituskysymyksiin -eli mahdollisten muutosten vaikutuksia tulisi sitten arvioida laajasti muutenkin kuin pyrkimyksenä syntyvyyden lisäämiseen. Sosiaaliturvan kehittämistä on tehtävä nykyistä kokonaisvaltaisemmin ja

pitkäjänteisemmin ja myös syntyvyyden tukemisen näkökulmasta arvioita huomattavasti aiempaa paremmin eri tukien leikkausten vaikutukset.

8 Muut huomiot ja mahdolliset ehdotukset lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi

Syntyvyyteen liittyvät haasteet ovat myös kuntien kannalta merkittäviä. Muistiossa on kannatettavasti tarkasteltu syntyvyyden kohentamiseen liittyviä toimenpiteitä eri näkökulmista. Kiinnitämme kuitenkin huomiota siihen, että kuntien laaja-alaista roolia arjen ympäristönä ja kuntien roolia myös lapsiperheiden hyvinvoinnin edellytysten vahvistajana ei ole tunnistettu kovin monipuolisesti. Myöskään kuntien erilaisuus ei juurikaan tuli ilmi.

Kunnat kuuluvat syntyvyyttä edistävien toimijoiden kokonaisuuteen erityisesti palveluiden näkökulmasta ja ovat esimerkiksi suuri naisvaltaisten alojen työllistäjä. Varhaiskasvatuksen rooli on kiistaton, mutta lisäksi myös monilla muilla kuntien palveluilla ja toimilla voidaan tukea lasten, nuorten ja perheiden hyvää elämää. Niin nuorisotyö, TE-palvelut kuin kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintatyö ovat osa tätä kokonaisuutta.

Olemme samaa mieltä siitä, että tarvitaan konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla kokonaishedelmällisyysluku saadaan käännettyä kasvuun. Nyt ohjelmassa esitetyt toimenpiteet näyttävät kuitenkin osin irrallisina ja eri tasoisina ja kokonaiskuvaa toimenpiteiden vaikuttavuudesta on haasteellista saada. Esimerkiksi älylaitteiden liiallisen roolin korostaminen ei näkemyksemme mukaan ole relevanttia.

Kannamme yhteistä huolta siitä, että eri asioiden yhteen kietoutuminen vaikuttaa siihen, että tällä hetkellä lasten saaminen ei yhteiskunnassamme tunnu yhtä houkuttelevalta kuin aiemmin. Tästä kertoo myös fakta, että maahanmuuttajien lapsiluku on pienempi toisen polven maahanmuuttajien osalta kuin ensimmäisen polven.

Salenius Maria
Suomen Kuntaliitto ry